

Verhagen

wasdom is gekomen met alle rechten van dien van de oppositie etc. Met andere woorden, er zullen nog stappen gezet moeten worden om op dit punt alle mogelijkheden aan de oppositie te geven die wij in onze samenleving gewend zijn. Er moet overigens niet onderschat worden hoe breed de steun is voor president Poetin bij de Russische bevolking. Los van de vraag of wij dat leuk vinden of niet, kan niet ontkend worden dat de overgrote meerderheid van de Russische bevolking zeer te spreken is over haar president.

Mevrouw **Van Gennip** (CDA): Het is goed dat de minister-president in Rusland mensenrechten, democratische hervormingen en de rule of law aan de orde heeft gesteld, ook in zijn gesprek met Poetin. Het is goed dat hij ontmoetingen met de ngo's heeft gehad en dat hij een openbare speech heeft gehouden. Ik kan het mij voorstellen dat hij in een gesprek keuzes maakt voor een aantal onderwerpen die hij het belangrijkste vindt. Het zijn zo veel onderwerpen, dat ik mij kan voorstellen dat het gesprek flink is uitgelopen.

Minister **Verhagen**: Twee uur.

Mevrouw **Van Gennip** (CDA): Twee uur!

Ik ben benieuwd naar de reactie van de heer Poetin op een aantal van deze onderwerpen. Het is voorstelbaar dat de minister niet uit de losse pols kan antwoorden, maar kan hij wel een indicatie van een antwoord geven op de onderwerpen van de verkiezingswaarnemers en de rule of law? Kunnen wij de speech over de rechtsstaat ontvangen? Dan kunnen wij met eigen ogen lezen wat onze minister-president daar heeft gezegd.

Minister **Verhagen**: De speech was openbaar en staat volgens mij al op het net. Ik zal ervoor zorgen dat de Kamer de speech krijgt. Over de reactie van de heer Poetin kan ik geen informatie geven om de doodeenvoudige reden dat ik even tijd moet hebben om de laatste check op dit punt te doen. De voorzitter hechtte eraan dat de Kamer op dit moment te horen kreeg wat de regering op dit punt gedaan heeft, maar om die reden heb ik deze informatie nog niet beschikbaar. Zodra ik de informatie heb, zal ik haar de Kamer doen toekomen.

De heer **Van Baalen** (VVD): Het in algemene zin opbrengen van de mensenrechtensituatie, ook al zou dat bijvoorbeeld in Tsjetsjenië zijn, komt de VVD als onvoldoende voor. In het verleden gaven bezoekende ministers of premiers lijstjes met mensen die in de gevangenis zaten, waarbij om hun welzijn werd gevraagd. Ik hoop dat de minister-president heel concreet is geweest. Nogmaals, dat lijstje hoeft u niet voor te lezen, het is meer een kwestie van achterlaten. Dat bekort het gesprek.

Minister **Verhagen**: Dat is een suggestie waarvan ik in het verleden gebruik heb gemaakt, bijvoorbeeld in China. In dit geval heeft de minister-president in zijn ontmoeting met president Poetin zeer nadrukkelijk de mensenrechten aan de orde gesteld. Nederland is ten opzichte van Rusland in zijn algemeenheid zeer alert – de ambassade, de mensenrechtenambassadeur en deze minister – om individuele gevallen aan de orde te stellen. Dat gebeurt niet slechts één keer, dit soort zaken komt constant aan de orde.

De heer **Van Baalen** (VVD): Is dat gebeurd in het gesprek met Poetin?

Minister **Verhagen**: Ik weet niet of er nu een lijst is achtergelaten ...

De heer **Van Baalen** (VVD): En of die lijst ook bekend is gemaakt. Dat hebben wij gedaan toen de onderminister van Buitenlandse Zaken van Iran hier was.

Minister **Verhagen**: De mensenrechten waarover wij hier hebben gesproken, zijn zeer nadrukkelijk aan de orde gekomen. Over al het overige kan ik u geen informatie verstrekken.

Mevrouw **Peters** (GroenLinks): Mensenrechten in algemene zin aan de orde stellen, vind ik ontzettend vaag. Het is eigenlijk diplomatiek jargon, dat verhult of wij gewoon hebben geconstateerd dat er mensenrechten zijn en dat het mooi is dat ze er zijn, of dat er ook zorgen over zijn uitgesproken. Heeft de minister-president, zich publiekelijk uitlatend over wat er aan de orde is geweest, zijn zorgen over de mensenrechten in Rusland kenbaar gemaakt en zo niet, kan hij dat dan alsnog doen?

Minister **Verhagen**: De minister-president heeft zeer nadrukkelijk zijn zorgen over de mensenrechtensituatie aan de orde gesteld. Als op dit punt door mevrouw Peters wordt gesuggereerd dat het alleen maar vaag is, wordt geen recht gedaan aan wat ik heb gezegd en wat de minister-president heeft gedaan bij zijn bezoek aan president Poetin.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn snelle reactie op de vragen van de Kamer. Morgen volgen het antwoord van de regering in eerste termijn en de tweede termijn.

De vergadering wordt van 15.30 uur tot 16.00 uur geschorst.

De **voorzitter**: Op de tafel van de griffier ligt een lijst van ingekomen stukken. Op die lijst staan voorstellen voor de behandeling van deze stukken. Als voor het einde van de vergadering daartegen geen bezwaar is gemaakt, neem ik aan dat daarmee wordt ingestemd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Ik stel voor, volgende week dinsdag te stemmen over de moties die zijn ingediend in het notaoverleg van maandag 5 november 2007 van de vaste commissie voor Economische Zaken over de PKB Randstad (30892) en de PKB BritNedverbinding (30662).

Voorts stel ik voor, volgende week dinsdag ook te stemmen over de aangehouden motie-Van der Ham/Aptroot (31200-XIII, nr. 34).

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

Voorzitter

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Jansen.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Mede namens de fracties van de VVD en GroenLinks verzoek ik u om het verslag van het algemeen overleg stimuleringsregeling duurzame energieproductie op de plenaire agenda te zetten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, dit VAO toe te voegen aan de agenda van volgende week.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Leijten.

Mevrouw **Leijten** (SP): Voorzitter. Mede namens de fracties van het CDA, de VVD, GroenLinks en, naar ik meen, de PVV verzoek ik u, het verslag van het algemeen overleg Wajong op de agenda van volgende week te plaatsen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, dit VAO toe te voegen aan de agenda van volgende week.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Voor degenen die er niet bij geweest zijn – dat waren de meesten van u – deel ik mee dat zo-even tijdens de eerste termijn van de begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken de kwestie speelde van het aan de orde stellen van de mensenrechten door de minister-president tijdens zijn overleg met de heer Poetin. De minister-president wordt op dit moment gevraagd wat er precies gezegd is. De minister van Buitenlandse Zaken is in afwachting van een telefoontje. Ik hoop dat hij ons nu kan informeren over wat dat heeft opgeleverd. Dan kunnen wij handelen na ommekomst van zijn mededeling.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. De minister van Buitenlandse Zaken zei zojuist dat in de speech de mensenrechten ter sprake zijn gekomen. Ik heb deze speech inmiddels, met behulp van anderen, nog kunnen doorlezen. Als de minister van Buitenlandse Zaken deze speech heeft gelezen, dan zou hij kunnen zien dat daar het woord "mensenrechten" wel een keer in voorkomt, maar dat er absoluut geen voorbeelden worden gegeven. Het enige voorbeeld dat ik lees, is dat cocaïne een probleem is in Amsterdam.

De **voorzitter**: De minister van Buitenlandse Zaken spreekt nu met de minister-president. Hoewel ik uw creativiteit bewonder, gaan wij niet tijdens de regeling van werkzaamheden een debat openen of overdoen. Morgen wordt de begrotingsbehandeling voortgezet. Zoals u weet, vindt controle achteraf plaats. Wij gaan het niet allemaal door elkaar doen. Wij gaan alleen maar luisteren naar de mededeling van de minister van Buitenlandse Zaken over het gesprek met de minister-president. Daarna zullen wij zien of ons vandaag wat dit betreft nog iets zinnigs te doen staat. Ik wacht even tot de minister van Buitenlandse Zaken hier is.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2008 (31200-V).**

De **voorzitter**: Het woord is aan de minister van Buitenlandse Zaken voor een mededeling. Ik sta geen interrupties toe.

De algemene beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik heb geprobeerd, nadere informatie te krijgen over hetgeen de minister-president gisteren gezegd heeft. In eerste termijn heb ik al gezegd dat het gesprek van de minister-president met president Poetin met nadruk ook ging over de mensenrechten, de persvrijheid, het recht op vereniging en de weg naar democratie. Ik herhaal ook dat weinig premiers überhaupt over dit soort zaken van gedachten wisselen met de president van Rusland. Het feit dat wij de mensenrechten een centrale plaats geven in ons buitenlands beleid, is voor de minister-president aanleiding geweest om in de brede relatie die wij met Rusland hebben – waarbij economie, politiek en maatschappij elkaar versterken – juist ook over mensenrechten te spreken. Hij heeft uiting gegeven aan onze zorgen over het recht op demonstratie, het recht op vergadering, het recht op vereniging en de vrijheid van meningsuiting, inclusief de persvrijheid.

De minister-president heeft gisteren tegen de pers over zijn gesprek met president Poetin gezegd dat er gesproken is over samenwerking op gebied van de rule of law. Voorts wees hij erop dat Nederland Rusland ondersteuning biedt bij de samenwerking met betrekking tot de ontwikkeling van een burgerlijk wetboek. Hij heeft gezegd dat er van gedachten is gewisseld en dat onze zorgen kenbaar zijn gemaakt over mensenrechten en democratie. Hij heeft met nadruk tegen de pers gezegd dat de mensenrechtensituatie in Rusland aan de orde gesteld wordt, dat het voeren van een dialoog mogelijk is dankzij de brede relatie die Nederland met Rusland heeft en dat dit bezoek ook gebruik wordt voor de versterking van de rechtsstaat. Niet alleen in zijn gesprekken met de autoriteiten, maar ook in zijn contacten met de niet-gouvernementele organisaties wordt uitdrukking gegeven aan de zorg over wetgeving en mensenrechten. Ook is er aandacht besteed aan de zorgen van Nederland over de waarneming bij de verkiezingen van 2 december aanstaande en de samenwerking met ODIHR in dat kader.

Met andere woorden: de minister-president heeft zijn bezoek niet alleen gebruikt voor het afsluiten van een gascontract en het versterken van de bilaterale betrekkingen inzake samenwerking door het bedrijfsleven, maar ook voor het leveren van een bijdrage aan de verbetering op het gebied van mensenrechten en democratie in Rusland; dit laatste in tegenstelling tot de regeringsleiders van veel andere landen.

De algemene beraadslaging wordt geschorst.